

oedisme onder de Engeland oedisme aristieke ddpries- zending aristieke deze pro- worden, chte aan, Boeddha- en naast de maat- teef het en in het , dan dat derij zou socialisme te onder- de mate- aan het van geen isme met e ascese, lijnrecht in stofte- Boed- alleen lwerk der en; maar en heeft, elijk weg, socialisme

l van het duchten, voor den t. zels in t. Vooral n open- naam er allerlei in toelg

se vorm, Het is in deidelijke schepping ge, maar loid, een n daarom er allerlei n toelg se vorm, Het is in deidelijke schepping ge, maar loid, een n daarom er allerlei n toelg

e mensch nken be- meer. e ziel het gie, gelijk op den n. Aang minder aetistische t Christe- gebrui- van de inwoning mystica ne als in worpen, het slijk ding van er op de

ag duren. en beled ds en de eeft met et chris- mogelijke n al het rtikel is: nachte, naarmede atheisme, wil. De de lippen hemelen chapene, zoekt de len. Hoe ristelijke geloof elijkaan- is stand i wijken. onderden, ristelijk n. Tuen udering iers, het chte de isme als igenlijke eek het, heel met nstende, Christen- in deze rassende

lotseling t Boed- lameerd, lom nog n slechts rtuiging n braken praden. uitwen- nuw. zooveel omloep worden

beide de groote uitingen van den religieuze aanleg van den menschelijken geest genoemd. Ze waren niet absoluut onderscheiden als *valsch* en *ware* godsdienst, maar er bestond tus- schen beide slechts een graduëel verschil. Wie de religie wilde bestudeeren, moest daarom niet eenzijdig aan het Christendom alleen zijn aandacht schenken, maar evenzeer het Boeddhisme leeren kennen. De faculteit der Godgeleerdheid werd een faculteit der religie- wetenschap en aan schier alle hogescholen werd college over het Boeddhisme gegeven.

Toch kon men bij deze juxtapositie niet blijven stilstaan. Bij de religie is het niet te doen om een zekere uiting van het menschelijk gevoel, maar om de *waarheid*. En zoo schreed het proces dan ook hier voort. De beoef- naars dezer religie-wetenschap ontdekten allerlei overeenkomsten tusschen woorden van Boeddha en uitspraken van Jezus; tusschen ceremonien en instellingen der Christelijke Kerk en die van het Boeddhisme. Toevallig kon dit niet zijn. Er moest tusschen beide een verband bestaan. En daar het Boed- dhisme ouder was dan het Christendom, kon er geen andere oplossing gevonden worden, dan dat Jezus van Nazareth zijn hoogte en heerlijkheid gedachten aan Boeddha ont- leend had. Het Boeddhisme met zijn heilige boeken was het eigenlijke en ware Chris- tendom, dat slechts in onzuiveren vorm door den trechter van Christus en zijn Apostelen tot ons gekomen was. Wie waarlijk Chris- ten wilde zijn, moest tot het Boeddhisme terugkeeren.

Heel lang kon deze mystificatie echter niet duren. Ook al doet deze dwaze legende nog in allerlei populaire handboeken als resultaat van het wetenschappelijke onder- zoek de ronde, een nauwkeurig historisch onderzoek heeft afdoende aangetoond, dat van een afhankelijkheid van het Christen- dom van het Boeddhisme geen sprake kan zijn. De „heilige boeken“ der Boeddhisten, waarop men zich beroepen had, bleken riet ouder maar jonger dan het Christendom te zijn. De schijnbare overeenkomst tusschen enkele ceremonien van de Christelijke Kerk en het Boeddhisme vond haar natuurlijke verklaring in het feit, dat deze ceremonien bij alle religien gevonden worden en de natuurlijke uiting zijn van het religieuze gevoel. De voorstelling van een Boeddhistischen Christus was niets dan een spel der ver- beelding en vond in de historie niet één enkelen grond.

En toen werd ten slotte het masker af- geworpen. De Christelijke religie was van semietische herkomst; in Christus leer was de Jood aan het woord. Eeuwenlang had deze Christelijke religie de kinderen van Japhet geknecht onder den Joodschen geest. De echte, de ware religie, die bij de Euro- peesche volkeren hoorde, waarin hun geest zich vertolkte, moest niet in Palestina, maar in Indie, de bakermat van het Indo Euro- peesche ras worden gezocht. Het Pantheïsme was de religie der Germaansche volkeren van den oorsprong af geweest, en daarom, na lang te zijn afgedwaald van de religie hun- ner vaders, moesten de kinderen van Japhet uitgaan uit Sem's tente en weerkeeren tot dat geloof, dat alleen bij hun geeste- lijken aanleg, bij hun denkwereld, bij hun gemoedsleven paste. Niet het Monotheïsme van Israël, maar het Pantheïsme der Indiers was de religievorm voor ons bestemd.

Wie dit proces nagaat, zal het begrijpen waarom vooral in onze nieuwe literatuur het Boeddhisme zulk een hoofdrol speelt. Het moge dan als een mystiek Pantheïsme zich aandienen, of wel gelijk bij Borel openlijk een aanbeveling van het Boeddhisme worden, dit raakt alleen den vorm, maar niet het wezen. Slag op slag kunt ge in deze letter- kunde, die met graagte door ons opkomend geslacht verslonden wordt als het ware levensbrood voor den honger hunner ziel, gedachten vindt, die vloeken met de christe- lijke religie en in wondere harmonie zijn met wat het Boeddhisme leert.

En daarnaast, zeker niet minder gevaar- lijk, treedt een andere richting op den voor- grond, die in de amalgamatie, de samensmelting van Boeddhisme en Christendom, naar een hooger religievorm zoekt. Boeddhisme en Christendom zijn niets dan vormen, sym- bolen, waarin de ware Goddelijke wijsheid zich verborgen houdt. Het is de theosophie, die ook in ons land een zoo ijverige propa- ganda drijft, welke meent deze goddelijke wijsheid te hebben gevonden. In alle groote steden van ons land houden deze theosophen hun samenkomsten; Amsterdam is reeds een afzonderlijk huis voor deze theosophie rijk; beroemde sprekers treden in deze meetings op; in onze dagbladen wordt er verslag van gegeven; als haute nouveauté op religieus gebied trekt deze theosophie de aandacht, en het behoort reeds tot den *bon ton* ook eens naar zulk een theosophische bijeenkomst te gaan.

Ook deze Theosophie nu is niets anders dan een verkapt Boeddhisme, een Boeddhisme zonder de uiterlijke vormen, een Boeddhisme met een Christelijk etiket. De overste Henry S. Olcott, die president is van een theoso- phisch gezelschap, gaf in 1886 een boeddhi- stischen Catechismus uit in het Singalees, die ten doel had onder de Singaleezen den invloed van het Christendom tegen te gaan en hen voor het Boeddhisme te behouden. Annie Besant erkent openlijk, dat ze op haar reizen in Indie deze ware theosophie heeft leeren kennen. En al mag het echte Boeddhisme in Indie maar half trevreden zijn met de orthodoxie van dit geoeper- seerde en gemoderniseerde Boeddhisme onzer theosophen, de propaganda, die het voor het Boeddhisme maakt, wordt toch dankbaar erkend.

Zoo dringt het Boeddhisme van drie zijden onze Christelijke maatschappij binnen. Onze „religions filosofen“ leeren onze theologen het Boeddhisme bewonderen als den zuiversten vorm van het Pantheïsme. Onze nieuwere letterkunde draagt de Boeddhisti- schantheïstische wereldbeschouwing onge- merkt bij ons binnen. En de theosophen

prediken een christelijk getint Boeddhisme als de ware religie, die het menschelijk hart alleen bevredigen kan.

Niet ernstig genoeg kan daarom tegen dit gevaar gewaarschuwd.

Het gevaar niet van het onverschillige Boeddhisme, dat in een Boeddhatempel voor een Boeddha beeld geknield ligt, maar het gevaar dat allengs onze Christelijke wereld- beschouwing, onze Christelijke moraal, ons Christelijk geloof zal plaats maken voor een wereldbeschouwing, een moraal, een geloof, die aan het Boeddhisme ontleend zijn. In Sem's tente alleen vindt Japhet, naar de oude orakelspreuk door Noach ge- sproken, den God des Verbonds. En als Japhet Sem's tente verlaat, om daarbuiten naar den levenden God te zoeken, vindt Japhet den Al-god, die geen god is, maar een verlichtsel van des menschen geest.

Reconstr.

L. PENNING, *Verdedigers en Verdrukkers der Afrikaansche Vrijheid*. Met portretten en pen- teekeningen van J. Hoynck van Papendrecht, C. Koppelaar en J. Linse. J. N. Voorhoeve, den Haag, 1902.

De schrijver, die door zijn historische ver- halen over den worstelstrijd in Zuid Afrika, zich een goeden naam heeft gemaakt, gaf hier een korte karakteristiek van de groote helden uit Afrika, Paul Kruger, Steyn, Joubert, Cronjé, Theron, Viljoen, de la Rey, de Wet en Botha, terwijl daarnaast het beeld wordt getekend van de onderdrukkers, Rhodes, Buller, Roberts, Methuen, French en Lord Kitchener.

Het schijnt ons een verdienste van dit werk, dat licht en schaduw niet al te sterk verdeeld zijn en de personen der Engelsche generaals, af- gedacht van de zaak waarvoor ze streeden, hulde ontvingen, waar ze die verdienen.

De uitvoering van dit werk is keurig en doet den uitgever alle eer aan. De portretten zijn uitnemend geslaagd, vooral dat van Kruger, en de pen-teekeningen, die als vignettes boven elk hoofdstuk prijken, verraden een meesterhand.

S. EVERETT GREEN, *De vlucht van Koning*. Naar het Engelsch door S. J. E. Amsterdam. Boekhandel voorheen Hoveler & Wormser 1902.

Deze boeiend geschreven historische roman verhaalt van de vlucht van Koning Karel, van de trouwe liefde zijner onderdanen en van de zelfopoffering van twee jonge meisjes, die met eigen levensgevaar haar Koning beschermde. Onze voorliefde ligt niet bij dezen lichtzinnigen koning, wiens regering later voor Engeland waarlijk geen zegen bleek, maar bij Cromwell met zijn puriteinsche „rondekoppen“, met zijn ijzersterke maar rechtvaardige regering, met zijn ijver voor de ordinantie Gods. En ook al heeft de schrijver Cromwell aan het einde van zijn boek eenigermate recht laten wadvaren, toch is de bijtende spot van de helden en hel- dinnen in dit verhaal met de „schijnheiligheid“ der Rondkoppen, soms meer dan het Gerefor- meerde hart verdragen kan. Intusschen neemt dit niet weg, dat men bij elke partij loyale trouw en heldhaftigheid bewonderen kan en van dat oogpunt uit sympathie kan voelden voor degenen, die in dit verhaal de hoofdrol spelen. De vertaling is goed geslaagd. De druk fin- en de band een sieraad.

Capadose, *Vereniging voor godsdienstige Zondags- school uitgaven 1902/1903*. Amsterdam. Boekhan- del voorheen Hoveler & Wormser, 1902.

Betsy, Ella's Kerstfeest of de Heer hoort het gebod.

Betsy, Het waren maar twee centen.

Margaretha of Uit het hart komt voor en de bronnen des levens.

Edward, De martelares van Carthago.

O. F. Walton, Aangenomen of Verlaten.

E. Gerdes, Overwaakte Kerstzegen.

P. J. Kloppeers. Een man naar Gods hart.

Het leven van Johannes Kalvijn.

A. J. Hoogenbirk, Getrouw in alles. Een ver- haal uit den Franschen tijd.

Capadose zorgt ook dit jaar voor goede en goedkope kinderlectuur. De meeste dezer boek- jes beleefden reeds een herdruck en de namen van Gerdes, Kloppeers en Hoogenbirk beloven reeds, dat men iets anders en beters krijgt dan een methodistisch bekeeringsverhaal of een ver- heerlijking van idiaal menschen die alleen in kinderboeken voorkomen. Het liefst is ons op dit gebied, ook voor onze kinderen, de historie.

Christelijke Schuurkalenders. Nu het eind van het jaar nadert, worden aan onze redactie weer verschillende schuurkalenders toegezonden, die deels oude bekenden zijn, deels als geheel vreemden zich bij ons aandienen.

Barnabas gaf weer zijn „Christelijke Schuur- kalender“, waarvan het schied in welgedrukte kleurendruk ons het Petronellahospitaal met de operatiezaal en een godsdiensttoefening doet aen- schouwen. De uitgave is van K. Le Cointre te Middelburg. — Bij J. N. Voorhoeve in den Haag verscheen de *Gedrukte Christelijke Schuurka- lender*, die den tekst met plaatjes afwisselt. Het schied van dezen schuurkalender is wel een der fraaiste, die wij zagen. Tegenover den donkeren achtergrond van het graf in Joseph van Arimathea's hof komt schitterend de gestalte uit den Engel, die aan de weenende vrouwen toeroept: Hij is opgestaan. Ook de inhoud leest getuigenis af van een beslist Christelijken geest. Beide schuurka- lenders bevelen wij gaarne aan.

Een geheel nieuwe schuurkalender is die welke door J. v. d. Land te Amsterdam wordt uitge- geven en die elken dag een motto brengt uit de werken van Dr. A. Kuiper. Het schied biedt geen voorstelling, maar bestaat uit arabesken op een zacht groenen ondergrond, geheel in nieuw- weuschen stijl. De motto's zijn met zorg ge- kozen. Ook deze schuurkalender zal een sieraad zijn voor de huiskamer, en degenen, die in Dr. Kuiper's werken thuis zijn, zullen door deze motto's aan menig punt gezegd herinnerd worden. Te veel lot voor dezen kalender zou in *De Heraut* niet op zijn plaats zijn. Wij twifelen niet, of de uitgever zal er geen berouw van hebben, dat hij deze nieuwheid op het gebied onzer schuurkalenders invoerde.

Uit de Perg.

In de *Gedrukte Kerkbode* heeft Ds. van Schelven van Dieren nogmaals een pleidooi geleverd tegen de onjuiste voorstelling van de betekenis der Sacramenten, die nog maar al te vaak gevonden wordt:

De Sacramenten alzo, beiden saamen genomen, niet alleen het H. Avondmaal, maar ook de H. Doop;

deze laatste weer niet alleen in wat als uitsluitend geschiedt als bejaardendoop, maar veelmeer als kinderdoop, de regel in de Gereformeerde kerken dienend tot sterking van het geloof.

Bij het H. Avondmaal is het de roeping van den kerkeraad om, bij diegenen die verlangen tot het H. Avondmaal te worden toegelaten, te onderzoeken; naar de kenteekenen van geloof en bekering; wordt vervolgens in de bediening des W. oords ieder toegelaten tot dit Sacrament, opgelegd, niet alleen te letten op den eisch des Heeren: verkondigt den dood van Christus tot dat Hij komt; maar wordt evenzeer op de zelfbeproefing aangedrongen, of het geloof aanwezig is, gelijk in het formulier zoo duidelijk staat: „welke Christus alleen voor zijne geloovigen verordeneerd heeft“.

Het H. Avondmaal is gelijk ieder weet en ook toentert, alleen dan op de rechte wijze te gebruiken, waar dat echte geloof, maar hier bewust geloof aanwezig is. Van ieder die totrecht, onderstelt de kerkeraad, naar den maatstaf van het bejelij- nis en te en, dat dit geloof er is anderszins zou die toegang moeten worden geweigerd.

Bij den H. Doop, met name bij den kinderdoop, wordt dit alles geheel losgelaten bij de tegenstan- ders van z.g. onderstelt wedergeboorte. Dan wordt dit Sacrament toegediend eigenlijk buiten verband met het te doopen kind; dat is er geen sprake meer van een geloof dat ondersteld wordt aanwezig te zijn, en alzo evenmin van de sterking van het geloof, waartoe toch het Sacrament, naar de instelling des Heeren, dienen moet.

Geldt het alleen het geloof der ouders, of het geloof der gemeente, dan mogen de kleine kinderen het niet ontgaan, want daar kan, volgens onze tegenstanders, van zulk een onderstelling geen sprake zijn.

Zeer zeker worden d. o. de Sacramenten, en dus ook de H. Doop, de beloften van het verband met het verbond zelve, verzegeld en bekrachtigd; maar dan moeten er toch denken zijn voor wie die verzegeling en bekrachtiging bestemd is. Die verzegeling en bekrachtiging hangen toch maar niet in de lucht; die hebben toch aan een zijde, punt van uitgang in God, van Wien de belofte met hare teekenen en regelen uitgaan; maar in zekeren zin te andere, eindpunt in degenen voor wie die belofte met hare verzegeling en bekrachtiging verordeneerd zijn n.l. in de uitverkorenen en in al degenen, die krachtens het besluit der verkering, in de wedergeboorte bevestigd worden, en met het geloof bevestigd.

Op de vraag toch, waaraan die verzegeling en de bekrachtiging, door het Sacrament, bestaat, geeft ons Calthechismus toch zoo schoon ten antwoord: „dat Hij ons vanwege het eene slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergewijde dat zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.“ (Antw. op vr ag 66).

Hoe dit nu voorwerpelijk kan opgevat worden, verklaren wij volstrekt niet te begrijpen. Er staat toch dat God ons belooft de vergewijde der zonde en dat Hij dit door de sacramenten nu laat verzegelen en bekrachtigen; maar de belofte houdt in: Ik de Heere schenk u, metterdaad, feitelijk, onderwerpelijk, datgene wat die belofte inhoudt; n.l. de vergewijde der zonde.

Vandaar dat dan ook in het dankgebed na den kinderdoop, die aangehaalde woorden voorkomen: „wij danken en loven U, dat Gij ons en een kin- deren, door het bloed van uwe lieven Zoon Jezus Christus, alle onze zonden vergeven, en ons door uwen Heiligen Geest tot lidmaten van uwen enig- geboren Zoon, en alzo tot uwe kinderen aange- noemen hebt, en ons datzelfde met den Heiligen Doop bevestigt en bekrachtigt.“

Kan dit nu iets voorwerpelijk zijn? Dit is zoo onderwerpelijk als het maar genigens mogelijk is.

In het overige gedeelte van die dankzegging komt ook nog wel de voorbede voor, om de regering door den Heiligen Geest, en dat het gedoopte kind Christelijk en Goddelijk opgevoed worde; maar ieder die dit dankgebed als een geheel aanmerkt, zal aanstonds zien dat hier niet om wedergeboorte en verzegeling wordt, om dan alzo als teniet te doen datgene wat in de voorafgaande woorden als aanwezig werd ondersteld, en waarop de dankzeg- ging doelt. Maar integendeel, bevat dit de bede dat het den Heere moge belevven dat het straks in het leven uitkomt, dat wat ondersteld werd, ook inderdaad aanwezig was. Gelijk geheel op dezelfde manier zoo kunnen worden gebeden na het H. Avondmaal, dat het straks in het leven uitkomt dat ieder Avondmaalganger waarlijk en zeker een orecht geloovige is; zoo, dat overbelij- dende leden nooit kerkelijke discipline diende te worden geëeefd; en dit laatste zal, in de kringen der Chr. Gereformeerden, zeker ook wel eens noodig zijn, gelijk ook bij ons.

De Sacramenten zijn voor de kerk, het lichaam van Christus, voor de uitverkorenen, voor de wedergeboorenen, voor de bestemden ten leven, voor hen voor wie Christus gestorven is; en met welke omschrijvende naam men ze verder wil aandienen; daarvan gaat niets af.

Wie uitverkoren is enz. weet niet beslistheid alleen de Heere, de Alwetende; maar naar Zijne kennis kunnen wij hier op aarde niet rekenen, eenvoudig omdat het ons niet is openbaar.

Hier mag alleen gelden de maatstaf dien God in Zijn Woord heeft gegeven: voor het H. Avond- maal is het de bejdenis der lippen, en de levens- wandel voor het oer en het oog de gemeente; en die in de gemeente daartoe zijn verordeneerd; maar de maatstaf bij den kinderdoop is een ge- heel andere; wel blijft het, en moet het ook hier blijven: de doop, dus ook de kinderdoop, is alleen voor de uitverkorenen; maar wie zal uitmaken welk kind uitverkoren is en welk kind niet? De Heer heeft diensnagende den maatstaf ont- houden.

Hoe moet de kerk dan daarin te werk gaan? Er moet op los doopen ieder kind dat aangebo- ren wordt? Ook in de kringen der Chr. Gereformeer- den zal men dat niet doen. Dan is er alleen te handelen naar datgene wat in het Woord staat geschreven: „U komt de belofte toe, en uwe kin- deren, en allen die dan verre zijn, zooveel als de Heere onze God toe roepen zal.“ Vraagt iemand ten overvloede, welke belofte (niet belofte) hier bedoeld wordt, dan leert ons het verband in het formulier zelf, dat hier sprake is van het verbond en de verbondbelofte aan Abraham gegeven: „Ik zal uw God zijn“.

Laat iemand nu eens omschrijven wat betekenis die woorden, daar ter plaatse hebben; wat dit inhoudt als de Heere zegt tot Abraham: „om u te zijn tot eenen God“, dan komt toch faliekant v. reed niet ieder die dit voorwerpelijk opvat: is het niet onderwerpelijk bedoeld, dan belijden wij ootmoedigheidlijk dat deel der Schrift niet meer te begrijpen.

Onderwerpelijk is het bedoeld door God voor Abraham. Abraham is in het verbond opgenomen, ja met hem is dit verbond gesloten; de Heere is de getrouwe Verbonds Jehovah, en Abraham de ware bondeling, de vader der geloovigen.

Maar dan volgt er in één adem: „om u te zijn tot eenen God“ *en uwen ziele na u*. „Om uwen ziele na u te zijn tot eenen God, op dezelfde manier, in dezelfde betekenis, als de Heere dat toezegt aan Abraham zelf; met de schriftuurlijke beperking die Petrus, of liever de H. Geest door Petrus, daarvan geeft op den eersten Pinksterdag wijzende op de verkering: zooveel als de Heere onze God toe roepen zal.“ Gelijk dan ook het formulier zegt: „zo zal men de jonge kinderen, als erfgen- amen van het rijk van God en van zijn verbond, doopen“.

Alleen wat ligt op de lijn der verkering, bewust of onbewust, mag het sacrament ontvangen; en waar alle grond, om dit te onderstellen ontbreekt, daar wordt ook alle grond gemist om het sacrament toe te dienen.

Waar de sprekende, duidelijke kenteekenen van verkering en wedergeboorte niet gegeven zijn, gaat de kerk vrij uit door te doopen die kleine kinde- ren die uit „geloovige“ ouders geboren worden; daar- onder is het zaad der kerk; daaronder zijn de uitverkorenen, voor wie de genadeweldad is de weldaad van wedergeboorte, van geloof en wat daarop verder volgt.

In de voorbede vraagt de gemeente om de inlij- ving in Christus, gelijk de geloovige Israëliet voor de bejdenis zal gezeend hebben om de genade weldaad waarvan de bejdenis trekken en zegel was; gelijk na de toediening van het Sacrament gedacht wordt. Niet alsof door het Sacrament een geheimzinnige werking is geschied maar omdat, wat te voren nog onzeker is nu, na de toediening van het Sacrament, naar de betekenis die God zelf in het Sacrament legt, nu als aanwezig onder- steld wordt; nu, nu het toegediend is, in den wet- tigen weg en vorm door den Heere daartoe ver- ordend.

Nu moet ook in geloof aanvaard al datgene wat door den Heere met die sacramentele handeling bedoeld is.

Ten overvloede halen wij nog aan het getuigenis van vader Brakel, in zijne „Redelijke Godsdienst“. Hij schrijft in deel I, cap. 38, onder No. 18, aldus: „de Sacramenten betekenen niet alleen, maar zij verzegelen daarenboven aan de ware genietiers alle de beloften des Evangelies, alle de goederen van het Genadeverbond, Christus met alle Zijne volheid, dat zij daaraan deel hebben“.

En verder onder No. 18: „ook wordt den doop een verzegelde kracht toegeschreven... waar- mede te kennen wordt gegeven, dat de doop niet alleen verzegelt van deel aan Christus te hebben; maar ook van de heiligmaking te zullen deelachtig worden“.

Nog eveneens onder No. 14 in cap. 39: „het vijfde in den Doop aan te merken is het einde, hetwelk is de verzekering en de verzegeling van de vergewijde der zonden; van de wedergeboorte, en de inlijving in de kerk. Ziet van de vergewijde der zonden, Rom. 4: 11: Hij (Abraham) heeft het teken der bejdenis ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs... Indien het Sacrament in het Oude Testament was tot verzegeling, veel meer dan nu in het Nieuwe Testament de Doop, welke inplaats van de bejdenis is. Col. 2: 11, 12. — Tit. 3: 5. — 1 Cor. 12: 13.“

Onder No. 20, zelfde cap., de tweede tegenwer- ping: „... (b) dewijl de doop werkt als een teeken en zegel zoo kan een kindeke verzegeld worden. God en de gemeente, zoo ook de ouders, zien ze aan als verzegelden. De ouders hebben er hunne verroosting uit, en het gedoopte kindeke tot verstand komende, trekt uit zijnen doop de kracht van verzegeling tot verroosting en heilig- making“.

Niet minder in hetzelfde cap. onder no. 25, dat te lang is om het hier over te schrijven, maar waarin aangaande de gedoopte kinderen deze wo-orden staan: „... zoo heeft men ze ook voor ware bondgenooten en kinderen Gods te houden, als zij opwassen, enz.“

Wij hebben juist vader Brakel laten spreken, omdat hij ook bekend is onder ons volk; en daar ook nog al credit heeft, en van hem niet licht iemand zal zeggen, wat men tegenwoordig van de Gereformeerden durft zeggen, dat het eene dwaalleer is die zij voorstaan; en men die teekent met de volgende onverdaachte woorden: „eene dwaalleer, welke wij niet schromen eenelienvergif voor het opkomend geslacht te noemen“.

Het is niet aangenaam, dezelfde dingen tel- kens weer te moeten zeggen. Maar zoolang zoo krasse beschuldigingen worden ingebracht tegen hen, die de oude Gereformeerde leer van de betekenis der Sacramenten tegenstaan, mag het verweer niet zwijgen.

Ook hier geldt, dat alleen de aanhouder wint.

Officiële Berichten.

De classe Woerden nam in de vergadering van den 13 Nov. 1902 de volgende motie aan:

„De classe, betreffende den afloop van de opleidingskwestie op de Gen. Synode te Arnhem, alsook den verdere loop der dingen in deze materie na de Synode, spreekt den wensch uit, dat alsnog een weg gevonden worde, waar- langs het besluit der Arnhemse Synode tot vereeniging der beide inrichtingen kon worden uitgevoerd.“

Op last der classe, J. v. LOSKHUYZEN, Scriba.

De kerken der classis Breukelen worden opge- roepen tot een buitengewone vergadering op Woensdag 10 Dec. des namiddags te 1 uur.

Punt van behandeling:

Approbatie van de heroeep van Ds. Mulder naar Klundert.

De kerken worden herinnerd aan art. 3 der classieke regeling.

Namens de voerende kerk van Vinkeveen: P. ROOS, praeses.

H. M. FORKEER, Scriba.

De classis Goes der Geref. Kerken, in buitengewone vergadering den 25en Nov. 1902 samengekomen, ter bespreking van de zaak der Opleiding, nam met elf tegen negen stemmen het volgende voorstel aan:

„De classis Goes, hoewel den loop der zaken betreffende, spreekt uit, dat zij in hoofdzaak met het voorstel Bavinck-Rutgers zich vereenigen kan; doch op sommige artikelen, bijname art. vijf en vijftien, wijziging begeert, ingeval blijkt dat, naar zij hoopt, bijna al de kerken zich bij deze oplossing kunnen neerleggen; En wensch, dat een buitengewone Gen. Syn. worde bijeengeroepen om in den geest van evengenoomd voorstel tot eenheid van opleiding te komen.“

De minderheid der classis verklaarde zich voor het volgende voorstel:

„De classis Goes, oordeelende, dat het op de Synode te Arnhem ingediende voorstel Bavinck-Biesterveld K.-R. niet voldoende rekening houdt met het beding van 1902;

betreurende dat de Synode niet het voorstel Bos heeft aanvaard, dat zich plaatst op den grondslag van dat beding;

spreekt er voorts zijn leedwezen over uit, dat er door het benoemen van Prof. Bavinck en Biesterveld tot Professoren aan de Vrije Univ., en door het aanvaarden der benoeming gewelddadig is ingegrepen op het te Arnhem genomen besluit om de Theol. School te handhaven;

alsmede over het feit, dat nu weer op het bijeenroepen eener Gener. Synode wordt aange- drongen om toch het zelfstandig bestaan der Theol. School op te heffen;

er spreekt de verwachting uit, dat men deze pogingen niet zal doornetten, en evenmin voort- gaan zal met, door de benoemingen tegen te werken, de school in strijd met het besluit der Synode dood te maken, maar door zoo spoedig doelmogelijk zooveel der bestaande vacature's te vervullen, als curatoren der Theol. School in overleg met de overgebleven Hoogleraren in den bestaanden toestand noodzakelijk achten, tot handhaving der Theol. School doe, wat tot handhaving der Theol. School noodig is.

Namens de Classis, J. KOPPE, Scriba.

Classis 's Gravenhage.

Na breedvoerige broederlijke discussie komt de classis tot het volgende besluit:

De Geref. Kerken in de classis 's Gravenhage op 11 Nov. 1901 tezamen gekomen en hand- lende van de zaak der Opleiding tot den Dienst des Woords, oordeelende, dat het voorstel Bavinck a.s.

eene gewenschte oplossing van het hangende vraagstuk aan de hand deed;

„spreken den wensch uit dat een vervoegde Synode worde samengeroepen, om te beproeven of alsnog tot uitvoering van dat aangenomen voorstel kan worden overgegaan;”

zijn van oordeel dat inusschen geen nieuwe benoemingen tot Hoogleraar aan de Theol. School behooren te geschieden; zoo onver- hoopt de uitvoering onmogelijk mocht blijken, neme die Synode maatregelen, waardoor zooveel mogelijk bevorderd wordt, dat de Theol. School en de Theol. Faculteit der V. U. in het werk der opleiding tot den Dienst des Woords naast en niet tegenover elkander optreden, en

besluiten deze motie te brengen ter kennis der andere classen in ons vaderland met ver- zoek om adhesie.

Classis Franeker.

Op voorstel van Ds. Balhuizen wordt de vol- gende motie aangenomen:

„De Classis Franeker“, kennis nemende van den tegenwoordigen staat van zaken in betrekking tot de zaak der opleiding;

betreurende, dat de Gen. Synode van Arnhem geen poging heeft gedaan om haar besluit tot vereeniging van de Theol. School met de Theol. Fac. der Vrije Universiteit, naar het voorstel der 4 Hoogleraren, uit te voeren; spreekt de noodzakelijkheid uit, dat alsnog de zaak der op- leiding zoo spoedig mogelijk geregeld worde in een vervoegde Generale Synode.“

Buitenland.

Duitschland Een belangrijk stuk over 't kerkrecht.

De hoogleraar Rieker te Leipzig, hield een voordracht over de betekenis van het bestuur der kerk door den heer des lands. Deze voor- dracht is overgedrukt in de *A. E. L. Kirchen*. Aan het artikel ontleenen wij het volgende:

Vele Christenen houden het voorleeds raad- achtig, om niet te zeggen dwaas, als men stelt, dat de heer van het land, ook bestuur moet hebben over de kerk. Het z.g. landsheerlijke kerkbestuur bestaat hierin, dat de Overheid, ten opzichte van de Evangelische kerk haars lands, niet alleen de drager is van het jus circa sacra, het recht omtrent de heilige dingen, maar ook het jus in sacra, het recht over de heilige din- gen heeft, zoodat de Overheid in een veel na- wer verband tot de Evangelische, dan tot de Roomsche kerk van haar partij staat. Zoo staat b.v. aan het hoofd van de landkerk van het hertogdom Saksen Altenburg de regent, welke het recht van oppertoezicht, en de verplichting tot bescherming der kerk heeft. Dit is zoo overal in alle kerken in Duitschland. In Saksen is de koning, doordat hij tot de Roomsche kerk behoort, verliinderd, om het kerkbestuur nit te oefenen, maar in plaats van door hem, wordt dit uitgeoefend door het college ministers. In Beieren daarentegen oefent de koning, tegen- woordig de prins-regent, al behoort hij tot de Roomsche kerk, het bestuur over de Evangelische kerk zelf uit.

Zoo bestaat in Duitschland zonder uitzonde- ring, de instelling van het kerkbestuur, uitge- oefend door den heer des lands. Wanneer, en hoe is die ontstaan, zal men vragen.

Gewoonlijk meent men, dat de heeren van het land, toen zij zagen, dat de Roomsche bis- choppen over 't algemeen zich tegen de refor- matie der kerk, volgens Luther's denkbeelden, verzetten, in hunne plaats als een soort van nood- bischoppen zijn opgetreden. Daarom noemt men nog wel den keizer van Duitschland als de op- perste bisschop van de kerk. Deze opvatting kan echter niet voor de rechtbank der historie bestaan. Immers, wanneer door de reformatie het bestuur der kerk in handen van den heer des lands is gekomen, hoe komt het dan dat reeds vóór de reformatie, in menig deel van Duitschland, een soort van kerkbestuur door den landsheer uitgeoefend werd? Men denke aan datgene, wat in Saksen, Brandenburg en elders, de heeren des lands in de rolfieuw tot verbetering der kerkelijke toestanden in hunne landen gedaan hebben. Hoe is het ook te ver- klaren, dat in rijken, waar de Roomsche kerk de overhand heeft, in de 16de, 17de en 18de eeuw, de heer van het land eenzelfde macht had over de Roomsche kerk, als in denzelfden tijd de landsheeren in rijken, waar de Evange- lische kerk den bovenvoet voerde. Wanneer de heer des lands in Duitschland op de plaats van de bischoppen ging staan, omdat er geen bis- chop meer gevonden werden, hoe komt het dan, dat in andere Protestantische landen, als Eng- land, Zweden, Noorwegen, Denemarken, bene- vens het ambt van bisschop, de heeren van het land ten opzichte van kerkelijke zaken een- zeldige positie innamen als de vorsten van Duitschland? Hoe komt het, dat Melancthon, die verklaart, dat een bischoppelijke kerkorde alleen past op de Evangelische kerk, tegelijk tracht een wetenschappelijk betoog te leveren van het goede van den heer des lands, om de kerk te besturen, te verdedigen.

Nu pleegt men, om de gewone opvatting te verdedigen, zich te beroepen op het z.g. Epis- copale systeem, dat in de tweede helft van de 16de en in de eerste helft van de 17de eeuw bloeide. Volgens dit stelsel waren door den Augsburgschen godsdienstvrede van 1555, de bischoppelijke rechten over de Evangelischen overgedragen van de Roomsche bischoppen op de Evangelische landsoverheid, evenwel met dit beding, dat zij slechts de uitwendige macht zouden uitoefenen; zij moesten de macht over de inwendige zaken aan de consistories, super- intendenten en predik